

פרשת בהר

משך חכמה ויקרא פרק כה פסוק ב

(ב - ג) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה'. שש שנים תזרע שדך וכו'. הביאור, כי דרך מוכר שדהו בעין רעה, אינו רוצה לנפשו כי יהנה הלוקח ממנה, ירצה כי לא יזרע ולא יקצור, והארץ תשם ויתאבל הקונה. לא כן הנותן בעין יפה, רוצה שישמח המקבל ויכיר טובתו. ולכן הקדים, שלא תדמו כי אני בעין רעה אליכם וחפץ שהארץ תשם. לא כן! חלילה! שכל נותן בעין יפה נותן, וכל שכן אנכי, הבורא כל, הבורח בישראל עמו. וזה שאמר "כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם" - בטח בעין יפה הוא מאוד, שהש"ת אינו מצפה לתשלום גמול חלילה, ודאי כי אני נותן חפצי שתשבעו מטובה ותתענגו בה מרוב כל. ורק זה מחוקותיה "ושבתה הארץ שבת לה" - שאתם הנכם אצלי כאנשי קודש וארצכם קודש. ואפילו הארץ שהיא לה' חלה עליה שביעית, וזה הנוטע כרם להקדש חייב בשביעית [ירושלמי סוף מקום שנהגו].

"שש שנים תזרע... ושש שנים תזמור... ואספת... ובשנה השביעית שבת שבתון", פירוש, שתהנה כל השש שנים ותאסוף תבואתה, וזה חפצי שתשבע מרוב טובה. רק "בשנה השביעית שבת שבתון", שזה מחוקי התורה המורים על ההשגחה וההנהגה הנסית, אשר ברצות ה' נתן הארץ פריה לשלוש השנים. שאלמלא אין טעם בשמיטה רק לקיים הנהגה הנסית התמידית בשנה השביעית די. כל שכן שיש בזה כמה ענינים עמוקים מבינת אנוש, רק מושגים להשם האמיתי היודע כל, וזה "שבת שבתון לה'", והבן.

ויתכן עוד, כי הירושלמי אמר שם טעמא ששביעית חלה על ההקדש, דהוי כקדם הפקרו לנדרו. והיינו שכמו ששדה מקנה אם הקדישה יוצאה ביובל, שאין מקדיש אדם דבר שאינו שלו, כדמפרש בערכין, שאינה של מקדיש רק עד יובל. כן בשביעית אינה שלו, ומי שמקדיש כרמו הוה כהקדישה במה שאינו שלו, וכאילו קדם הפקרו לנדרו. לכן אמר הכתוב שלא תדמו שהארץ שלכם לזרעה ולזמור, ואח"כ המצוה עליכם להשמיט שנה אחת. ולכן אם קדם ההקדש, הרי על הקדש אינו חל שביעית, וכמו נטע כרם להקדש פטור מן הערלה. וכן הקדיש חיה ועוף ושחטן, פטורים מן הכיסוי, הואיל וההקדש קודם לחיוב מצותם. לא כן, רק תיכף כי תבואו תדעו שתשבות הארץ שבת לה', ומתחילה אינה קנויה לכם על שנה שביעית, והיא לכם רק על שש שנים, וחייב השנה השביעית בא מתחילת ביאתכם בראשית השש שנים. ולכן חל אף על ההקדש, ואף דבר שלה' חל עליו שביעית, ונאכלים פירותיו בלא פדיון.

ובתורת כהנים (פרק א פיסקא ב) "שבת לה'", כשם שנאמר בשבת בראשית "שבת לה'", כך נאמר בשביעית "שבת לה'". עיין רמב"ן. אולם לעניות דעתי נראה, דדינא אתי לאשמועין, דכמו דקדושת שבת חלוקה מקדושת יום טוב, דשבת קביעא וקיימא, ויום טוב ישראל מקדשי להו, ובידם להקדים זמנו או לאחרו, לא כן שבת קביעא וקיימא [עיין ביצה יז, א]. כן חלוקה קדושת שביעית מקדושת יובל, דכל מה שנוהגת בשביעית נוהג ביובל, רק דיובל תליא אם לא תקעו, או לא שלחו עבדים לחירות, או לא החזירו קרקעות, אז מותר בחרישה וזריעה ואינו יובל כלל, כמפורש לקמן ובראש השנה דף ט, ב. וכן פסק הרמב"ם להלכה פרק י משמיטות. לא כן שמיטה, הוא קדוש בעצמותו, ואפקעתא דמלכה הוה, ואינו תלוי בקדושת ישראל. לכן גבי שביעית קאמר "שבת לה'". ואף אם לא ספרו מנין השנים ולא השמיטו וגדרו שדותם באבנים, בכל זאת הוא הפקר ופטור ממעשר ואפקעתא דמלכא הוה. [ומזה מוכרח דלא כשיטת רז"ה דצריך לקדש שביעית גם כן]. ועיין מהרי"ט (חלק א סימן מב) שהאריך הרבה בזה.

לא כן יובל כתוב בו (פסוק כ) "וקדשתם" - שאתם מקדישים אותו. "כי יובל הוא קודש תהיה לכם" (פסוק יב), וכמו שכתוב גבי ימים טובים (לעיל כג, ז) "מקרא קודש יהיה לכם". משום ששמיטה מורה על חידוש העולם "כי לי הארץ", כמו שבת, אבל יובל מורה על שילוח עבדים, שזה כיצאת מצרים וכיום טוב שהוא "זכר ליציאת מצרים". ואם היא יובל, אז (פסוק יא) "לא תקצרו את ספיחיה (ולא תבצרו את) נזיריה". אבל בשביעית כתוב (פסוק ה) "קצירך... ונזירך", שהאדם מוכרח שלא לזרוע ולא לזמור. רק ביובל תלוי אם הוא יובל, וכמו שבארתי, שעשו בית דין הדברים האלה.

ויש בזה דברים עמוקים על דרך האמת נטועים על שדמות הזוהר הקדוש. ומהם פרשת תצוה "בשנת החמשים תשובו" - דא עלמא דתשובה, ודא עלמא דנפיק מניה תורה. וזה לשון הזוהר הקדוש (שמות קפג): ההוא יומא עלאה דעלייהו, דאיהו יומא דחמשין דשליט על מ"ט יומין רזא דכללא דאורייתא במ"ט אנפין. וכדין ההוא יומא עלאה (יומא דחמשין באתערותא דלתתא) אפיק אורייתא כללא במ"ט אנפין. עכ"ל. וזה שאמר (ירושלמי מכות ב, ו): שאלו לחכמה: חוטא מהו עונשו? אמרה להם: "חטאים תרדוף רעה" (משלי יג, יא). שאלו לנבואה: חוטא מהו עונשו? אמרה להם: "הנפש החוטאת היא תמות" (יחזקאל יח, ד). שאלו לקודשא בריך הוא: חוטא מהו עונשו? אמר להם: יעשה תשובה ויתכפר לו. והענין עמוק. וזה (משלי כג, כב) "אל תבזז כי זקנה אמך". וזה סוד תורה שבעל פה, וגבוה מעל גבוה יש לדבר בזה, ואין כאן מקומו להאריך. והוא עלמא דחירות, כמו שכתוב בזוהר הקדוש "חמשים יצאו בני ישראל ממצרים", היינו סוד חמשים. וזה דכתיבא אורייתא (שמות לב, טז) "חרות על הלוחות" - חירות משעבוד וכו' חירות ממלאך המות. ולקמן יבואר, שמפני ששבת הוא בעצמו מורה על חידוש העולם, לכן לא צריך קידוש בית דין. וזה הטעם גבי שביעית נמי, וכמו שנתבאר.